

Kirsten Drotner & Sonia Livingstone (Eds.):
The International Handbook of Children, Media and Culture.
Los Angeles: Sage 2008

Utgivelsen er datert i 2008 og er resultat av et flerårig prosjekt med å bringe forfattere sammen, drive inn manus, revisjoner og samarbeid på mange plan. Redaktørene har drevet fram en hjord bestående av 38 bidragsytere som har skrevet til sammen 30 artikler. Arbeidet med å produsere en slik bok krever en velsmurt organisasjon, og er en applaus verdig i seg selv. Det som særpreger denne utgivelsen i forhold til andre håndbøker, er det kulturelle aspektet, både regionalt og kulturhistorisk forstått, og i forhold til kulturens politiske dimensjoner: kjønn, etnisitet og geografi. Det er meget prestisjefyllt å få redigere en håndbok utgitt av et stort internasjonalt forlag, slik Kirsten Drotner og Sonia Livingstone her har lyktes med. Det er et håndfast bevis på at de rager i det internasjonale landskap på dette området.

Redaktørene har delt inn verket i fire hoveddeler: "Continuities and change", "Problematics", "Cultures and contexts" og "Perspectives". Den første delen introduseres med en ambisjon om å trekke mediehistoriske dimensjoner inn. Den andre delen "Problematics", setter barn og medier inn i en diskurs om makt, autoritet, oppdrageransvar og den samfunnmessige regulering av barns mediebruk. Den største delen i denne boka er "Cultures and contexts" og det er her redaktørene kanskje profilerer seg sterkest med en klar brodd mot den konvensjonelle amerikansk innrammede forskning på barn og medier. De hevder at kapitlene i denne delen er skrevet med ønske om å blottlegge forsøk på universalisering av funn om barn og medier, og eksplisitt trekke fram diversitet og mangfold. Fjerde og siste del, "Perspectives", forlater den historiske og kulturpolitiske grunn og peker framover. I et meget pregnant introduksjonskapittel, med Livingstone som førsteforfatter, annonseres interessen for å studere barns identitetsdannelse, tilhørighet og læringsprosesser som en sentral side ved de globale mediernes kosmopolittisk potente dannelsesstilbud. Forfatterne svøper dette fokuset inn i den meget komplekse dynamikk mellom teknologisk utvikling, mediernes kommersielle grunnlag, kulturelle endringer i familie og samfunn og den økte erkjennelse av globalisering som fenomen. Medier, barn og kultur presiseres også som et multi-disiplinært forskningsfelt, fra barnelegenes forskning på den mediebetingede stillesittingens elendighet til økonomenes forskning på medieprodusentenes profitt. Redaktørene hevder det har vært vanskelig for en del av bidragsyterne å skaffe underlagsmateriale for å beskrive dette som global foreteelse. Dette har vært en viktig motivasjon for redaktørene å skaffe fram dette materialet og fremme fagområdet berettigelse i det akademiske landskap.

De fire første kapitler i Del 1, har som resultat av denne konfigurasjon en sterkere historisk forankring enn de øvrige bidragene. Alan Prout innleder med en barndomshistorisk seksjon, og Patricia Holland fortsetter med å analysere bildet av barnet gjennom historien. Dan Flemings biografiske glimt om hva en dukke spilte for slags rolle, gir et sosio-kulturelt betinget og inspirerende tilskudd. Han beretter hvordan hans barndoms leketøy, en gryende geopolitisk orientering og fascinasjon for teknologi og våpen flyter sammen i en leketøyets fenomenologi. Hans bidrag har en bestemt tve-

tydig verdi der han ytrer seg ironisk og slett ikke så lineært og strukturert som de aller fleste andre bidrag. Reid-Walsh's artikkel om de historiske tråder fra tidlige "flap-books" til dagens SIMS er intet mindre enn en genial framstilling av hvordan ønsket om å trekke "leseren" aktivt inn i lesing og bruk av bøker har en lang historie – og som ruller uten å stoppe fram mot nye remedierte former som SIMS og Barbie-website. De fire bidragene lykkes i å strekke en historisk kjøll for prosjektet – noe som preger en lang rekke andre bidrag i boken.

I Del 2 er det de bekymringer og kontroverser som har preget den offentlige debatt om barns forhold til medier som er hovedfokus. Redaktørene tar avsett i Philippe Ariès klassiske bok om barndommens historie, og trekker opp et barndomshistorisk riss for hvordan barn og medier har vært en arena for normativ eksersis av oppfatninger om hva voksne – politisk, kulturelt og hverdagslig situert – mener barna bør bruke sin tid på. Allmenn skolegang ble innført like mye for å holde barn forvart på steder man kunne holde dem under oppsikt og disiplinere deres kropp og sinn, som for å sikre deres framtidige arbeidsevne og ideologiske tilslutning til "Gud och Fosterland". Foreldre og offentlighetens styring av normer vedrørende atferd utenom skolen har økt, siden skolegang har lagt beslag på stadig mer av barnas tid. "Resttiden" har blitt en knappere ressurs. Det er en bakgrunn man kanskje kan savne når man leser disse beretningene om hvordan offentligheten ytrer seg kritisk til barns bruk av medier. Chas Critcher bidrar med en spennende mediehistorisk oversikt over hvordan foreldre og offentlighet søker å eksersere kontroll med norm-manipulerende tiltak overfor et "masse-media-system" som er indifferent – eller tilmed fiendtlig til familiens og skolens sosialiseringssjakt overfor barn. Critcher vedgår at en kombinasjon av foreldrekontroll og kritisk mediekjennskap fra barnet selv synes å være en viktig interseksjon å få til. Hoover og Schofield Clarks artikkel går tett på familiedynamikkens regulerende sammenhenger og peker på familiesosiologiske dimensjoner ved denne. Nærgående blikk på mediehuset gir treffsikre beskrivelser, og denne typen redegjørelser fra mer avgrensede empiriske prosjekt gir en annen type merverdi enn artikler med det mer generaliserte forskningsreviewende formål, som de påfølgende bidrag fra Davies, Ling & Haddon og Lemish. Hoover og Schofield Clark devaluerer ikke den moralske panikk til irrasjonell paternalisme, som andre bidragsytere kan tendere til. Kenway og Bullens bidrag substansierer foreldres bekymring på berettiget vis: "The separation of child and youth consumers from their parents and in opposition to adults has allowed the child and youth market to grow into one of the most profitable and powerful market segments [...]". Dette er det kapitlet som (sammen med Janet Waskos i fjerde del) har sterkest kritisk brodd mot kapitalmakt i mediene. I sin artikkel om "video games" framholder Gee at suksessrike games lykkes å kombinere den lystbetonte læring med avanserte prinsipper i "the learning sciences", og at de bygger på analogier fra forskningen verden om hypotesetesting, simulering og heuristikk. Gee skriver direkte, argumenterende og velformulert fra sin velkjente posisjon om spillenes fortrefelighet og forbilledlige håndtering av læringsforløp. Er man forelder og medieforsker kan man savne litt mer innsikt i den moralske panikk foreldre føler – som utslag av sjalusi overfor medienes fascinasjonsstyrke. I det denne bokmelder nettopp har tilbragt seks måneder i USA er det fristende å illustrere med et relativt duggfriskt eksempel fra den kanskje mest medieintensive hyperrealitet: USA. I en artikkel i søndagsbilaget til *The New York Times*, vises familien Postle's erfaring med finanskrisens virkninger

på familien fram.¹ Med dårligere råd må barnas forbruk begrenses og en ny opplæring i nøysomhet og takknemlighet settes inn. I en oppfølgende reportasje i *Oprah* utdypes poengene med at pengeknipen skaper nye medievaner som styrker samhold og følelsen av "familie".²

Den tredje delen av boken er den minst konvensjonelle og mest nyskapende delen. I introduksjonen argumenterer redaktørene for at man bør mixe "media studies" og "childhood studies" og proklamerer et holistisk perspektiv som trekker både på samfunnsvitenskapelige og humanistiske analyse- og forklaringsmåter. De har forsøkt å fange en medieverden som ikke setter den nordamerikanske "experience as primary", men søker etter en mer global beskrivelse preget av kulturelt mangfold. I skriveprosessen er forfatterne tilskyndet å søke perspektiver utenfor den nordamerikanske kulturkrets og søke beskrivelser fremmet fra andre land og kulturelle kontekster enn den forventede. Redaktørene motiverer ikke denne "yankie-bashing" ytterligere, men den er interessant nok.

Med 38 bidragsytere der 32 av disse har institusjonell tilhørighet i den velstående delen av verden, kan man godt si at man ytre sett ikke har lykkes i sin forfatterjakt, selv om enkelte bærer navn som kan synes som å stamme fra utenom-vestlige land. Når denne delen også innledes av den kanskje mest kjente forsker på barn og medier som finnes i dag: David Buckingham, kan man mistenke at man erstatter nord-amerikansk situert "universalisering" med "britisk" eller "nord-europeisk". Tematisk dekker forfatterne samlet sett geografiske posisjoner over hele kloden, selv om den mest folkerike delen, Asia, er lite dekket med de to indiske, to japanske og en kinesisk bidragsyter. Den arabiske medieverden – som favner over 22 nasjoner – dekkes av to amerikanske forskere. Men en kritikk på geografisk grunnlag blir unfair når man skifter perspektivet fra programmatisk overflate til faktisk resultat.

Larry Strelitz og Priscilla Boshoff, fra Rhodes University, har fått tildelt en umulig tittel: "The African reception of Global Media". Som hvite universitetsforskere, ved en institusjon med halvparten hvite studenter, tiltross for at andelen svarte skoleelever er 83% i landet som helhet, er de klar over sin etniske og økonomiske posisjon i det relativt rike Sør-Afrika. Deres analyse dreier seg om de mot-hverandre-gående-strømmer av medieinntrykk, der interaktivitet og kreativitet utøvd i den kontinuerlige gjenskaping av uttrykk og tolkninger svekker grunnlaget for medie-imperialismetesen. En betagende kontrast er Jette Rygards beskrivelse av den grønlandske ungdoms globalt kondisjonerte tilstedeværelse i sin hverdag. Maria Hellers bidrag er det eneste som representerer en øst-europeisk kontekst i boken, og historien til de vestlig kondisjonerte spill og deres innpassing til en tilværelse bak jernteppet er en fascinerende lesning. Stephanie H. Donalds artikkel er spenstig og potent, men også springende og nær kakofonisk i sin bredde, mange allusjoner og geografiske hopp. Bu Weis artikkel om kjønn og media er igjen en av de mest konvensjonelt og gjenkjennelige bidrag fordi den – paradoksalt nok – er sterkt forankret i et feministisk perspektiv. Usha Nayar og Amita Bhides bidrag om India og barns "interface with Globalization" er dessverre nokså overfladisk og summarisk. Marwan Kraidy og Joe F. Khalils bidrag om ungdom, medier og kultur i den arabiske kulturkrets gir derimot grundige innsikter om den kulturelle kryssild arabisk ungdom er plassert i. Vestlig, amerikansk konsumerisme har sterk innflytelse på den ungdomsgruppen som mestrer det engelske språk. Nasjonal produksjon av medieinnhold hemmes av varierende grader av statlig

sensur, svak økonomi og lokale agendaer som setter tradisjonell og regional kultur i baksetet, og gjør den lettfordøyelige amerikansk-britiske mediemaskinen til den mest attraktive, vilt tilgjengelig gjennom 200 satelittkanaler. Ungdomskultur og nye medier flyter sammen og bevirker ny politisk aktivisme, slik forfatterne demonstrerer i eksempelet med ungdomsprotestene mot syrisk innblanding i libanesisk politikk. I sum framstår del 3 som litt ujevnt, men med noen meget sterke kapitler om den hybridisering som gestaltes i så ulike land som Brasil, India og Libanon.

Siste delen av boken åpner for andre forskningstema og tilnærminger. To bidrag fra den østlige modernitetens høyborg, Japan, gir et blikk på denne mediekulturens skriden henimot en mer fullstendig konvergens, der endringene beskrives med redaktørens ord: som en ristning i kaleidoskopet. Endringer i den japanske moderniteten drives fram av de nye medienes alternerende kraft. I Hobbs kapittel beskrives de skiftende kontekster for hva som menes med "New Literacies". Dette er det kapitlet som kanskje kommer tettest på utdanning og undervisningsfeltet som et sted hvor dannelse henimot mestring av medie verden er på dagsorden. Dominique Pasquiers lavmælte kapittel om ungdommers autonomi og individualiserte rom, bidrar også til å reflektere foreldres motiv for å fylle rom i unges liv. Hun påkaller Hanna Arendts beskrivelser av "gruppens tyranni" som et dårligere alternativ enn de voksnes overvåking og veiledning. Endelig bringer hun en analyse av musikkens rolle i ungdommers tilpasningsstrategier og smaksdannelser (i Bourdieus forstand). Som far til to medie barn ga dette kapitlet også leseutbytte av en annen orden. At de to siste kapitlene dekker mer formelle og juridiske aspekt av barns medie verden er også viktige bidrag til håndboken.

Boken holder seg unna skole og utdanning, så vidt jeg kan se. Læreboken, som det store massemediet for barn har derfor ingen plass i dette bildet, ei heller bruken av digitale læremidler, film eller andre medierende gjenstander i skolen. Det er sikkert et bevisst valg fra forlagets side å utelate denne sektoren, selv om lærebøker er en stor litteratur i verden. Boken er åpen i teoretisk tilnærming, og det er ingen artikler som tar spesielt eksklusive teoretiske utgangspunkt som utelukker andre. Flere forfattere kretser rundt Arjun Appadurais globaliseringsteori, som er spennende, ikke minst siden han er en representant for den levde globaliseringen, og for hvem land og nasjon har tapt betydning som identifikasjonsramme. Den sosio-kulturelle kontekst man risser opp som fundament leder ikke hen til eksersiser i det teoretiske grunnlag utover spredte referanser til Lev Vygotsky. Man kan også se at man i enkelte kapitler beskriver ungdom og studenter mer enn barn, men jeg synes ikke det er sjenerende. Boken lykkes i å bringe fram perspektiver på barn og barnekultur slik den er under omstøping over hele kloden som resultat av medienes utstrekning og tiltrekningskraft. Den viser hvordan barn og unge skaper sine egne meningshorisonter gjennom bearbeidingen og situeringsprosesser som forløper i den lokale kultur, skapt av personer med kjønn og klassetilhørighet – organisert i familier som lever i det globale "mediascape", for å låne et av Appadurais begrep.

Som forsker i dette feltet finner jeg at boken er et must å lese, og at den vil være en katalog over "the state of the art" på området, selv om varigheten på sannheter i dagens raskt skiftende medie bilde kortes ned uavlatelig. Med 537 sider tekst og hardcover egner den seg i beskjeden grad til å transporteres – for eksempel fra hjem til studiested. Den er ment for bokhyllen og som opp-

slagsverk. Prisen i USA er om lag \$130, og det er upåklagelig, men likevel så kostbar at den vil ha begrenset appell til ulønnede studenter.

*Yngve Troye Nordkvelle, professor, cand.polit.,
Avdeling for samfunnsvitenskap, Høgskolen i Lillehammer*

Noter

1. <http://www.nytimes.com/2008/10/12/fashion/sundaystyles/12teen.html> (22. april 2009).
2. http://www.oprah.com/slideshow/oprahshow/20081022_tows_frugalteen/1 (22. april 2009).